

Türkiye Cümhuriyetile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdıkı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisad encümenleri mazbataları (1/841)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1777

22 - IV - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdıkı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri heyetince 21 - V - 1937 tarihinde Yüksek Meclise arzıkararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

*Başvekâlet V.
Dr. R. Saydam*

Esbabı mucibe mazbatası.

İran Hükümetile muhtelif muahedeler müzakeresine ve akdine memuren Bolu Saylavı Cemal Hüsnü Tarayın Başkanlığı altında Tahrana gönderilen Türk murahhas heyetile İran murahhas heyeti arasında dostane ve samimane bir hava içinde yapılan müzakerat neticesinde 14 Mart 1937 tarihinde bir ticaret ve seyrisefain muahedenamesi âkid ve imza edilmiştir.

Ana hatları itibarile diğer ticaret muahedelerinin aynı hükümlerini ihtiva eden işbu muahede en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi esasına dayanmaktadır. Bu suretle bir taraf ülkesinden diğer taraf ülkesine ithal edilecek müstahsalâtın gümrük resimleri, munzam resimler, tezyid ensali, gümrük muameleleri, gümrük resimlerinin cibayet tarzları vesair muamelâtı rüsumiye hususunda diğer memleketler mümasil müstahsallarile aynı muameleye tâbi tutulması temin edilmiştir.

Dahilî resimler hakkında da iki taraf müstahsallarına üçüncü bir memleket mümasil müstahsallarına tatbik edilecek aynı muamelenin tatbiki derpiş edilmiştir.

Yine diğer muahedelerde olduğu gibi hudud ticaretine yapılan kolaylıklar, bir gümrük ittihadından mümbais hususî müsaadeler, Osmanlı İmparatorluğundan 1923 de ayrılan Devletlerle Türkiye arasında gümrük tarifeleri hususunda halen mevcut veya ilerde ihdas edilecek hususî menfaat ve müsaadelerin en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden hariç tutulacağına dair ayrıca hükümler konulmuştur.

Seyrisefain hususunda da en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini derpiş eden işbu muahede bir sene müddetle akdedilmiştir.

Muahedeye raptedilen bir protokol ile iki Âkid Tarafın eşya ve yolcuların geçmesine uygun hudud mmtakalarını bilâhare tayin etmek ve oralarda muktazi salâhiyeti haiz Gümrük İdareleri tesis etmek hususunda mutabık kaldıkları ayrıca tasrih edilmiştir.

İki memleket müstahsallarının yekdiğeri ülkesinde tâbi olacakları gümrük resim ve formalitelerini tayin ve tesbit eden işbu muahedenin meriyet mevkiine konulmasından sonra iki memleket

arasındaki ticarî münasebetlerin eskisine nazaran bir kat daha tevessü ve inkişaf eyliyeceği kuvvetle ümid edilebilir.

Cümhuriyet Hükümeti memleketimizin takib ettiği iktisadî siyaset ve prensibe heyeti umumiyesile uygun bulunan işbu muahedenameyi Kamutayın yüksek tasvibine arzeder.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Esas No. 1/841

Karar No. 37

27 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti Hükümetile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 tarihli kararı ile Büyük Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâ-yihası, Hariciye vekâleti Kâtibi umumî vekili Nebil Batı hazır olduğu halde encümenimizde tetkik ve müzakere olundu :

Ana hatları itibarile diğer ticaret muahedelerinin aynı hükümleri ihtiva eden ve iki dost memlekette müteakabilen meri olacak gümrük resim ve formalitelerini tayin eyleyen işbu mu-

hede iktisadî prensiplerimize uygun görülmüş ve aynen kabul olunmuştur.

Havalesi mucibince İktisad encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ha. En. Rs. N.	M. M. N.	Kâtib
Antalya	Kastamonu	Kastamonu
Dr. C. Tunca	Ş. İlden	Ş. İlden
Diyarbakir	Niğde	Kars
Zeki M. Alsan	Kâmil İrdelp	M. Akyüz
Kütahya		Diyarbakir
H. R. Gürpınar		Dr. T. Öngören
Bolu		Erzurum
Hasan Cemil		P. Demirhan

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisad encümeni

Esas No. 1/841

Karar No. 51

2 - VI - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiy Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilen (ticaret ve seyrisefain) muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri heyetince Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen kanun lâ-yihası ve Hariciye encümeni mazbatası encümenimize havale edilmekle Hariciye hukuk müşavirlerinden Kemal Köprülü hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

En ziyade mazharı müsaade millet esasma

göre akid ve imza edilen bu mukavele hükümlerini encümenimiz umumî iktisad prensiblerimize uygun bulduğundan kabulünde mahzur görmemiş ancak kanun lâ-yihasının metninde bazı tazvihât yaparak Umumî heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunmağa karar vermiştir.

İktisad En. Reisi	M. M.	Kâtib
Tekirdağ	Giresun	
Ş. Kesebir	İ. Sabuncu	

A. Karahisar	Gümüşane	Gazi Anteb	Aydın	Giresun	Kayseri
Berç Türker	Edib Tör	R. Güres	N. Topcuoğlu	M. Kılıç	Veli Yaşın
İzmir	Samsun	Konya	Çanakkale	Kocaeli	
Benal Arıman	A. Tunalı	H. Dikmen	M. Bengisu	İ. Dibtan	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Tahrande 14 mart 1937 tarihinde imza edilen Türkiye - İran ticaret ve seyrisefain muahedenamesi tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

21 - V - 1937

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Ş. Saraçoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V. V.	ML. V.
Ş. Kaya	Ş. Saraçoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

İKTİSAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Tahrande 14 mart 1937 tarihinde imza edilen Türkiye - İran ticaret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

TÜRKİYE VE İRAN ARASINDA TİCARET VE SEYRİSEFAİN MUAHEDENAMESİ

Bir Taraftan:

Türkiye Cümhurreisi,

ve diğer taraftan:

Majeste İran Şehinşahrı,

Türkiye ve İran arasında ticarî münasebetlerin tergib ve inkişafı arzusile mütehassis olarak bir ticaret ve seyrisefain muahedesi akdine karar vermişler ve bu hususta murahhasları olarak,

Türkiye Cümhurreisi:

Sabık vekil, Cemiyeti akvam nezdinde sabık daimî Murahhas, Büyük Millet Meclisinde Saylav Ekselans Cemal Hüsnü Tarayı ve

Orta elçi Ekselâns Kemal Köprülü'yü,

Majeste İran Şehinşahrı:

Hariciye Veziri Ekselans Enayetullah Samiy'yi ve

Ticaret dairesi Jeranı Vasıgı'yi

taayin buyurmuşlardır.

İşbu murahhaslar usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

Menşei Yüksek Âkidlerden birinin ülkesi olup, diğer Taraf ülkesine ithal edilen tabii ve mamul müstahsallar, en ziyade müsaadeye mazhar milletin mümasil müstahsallarından istifa edilen veya edileceklerden başka daha yüksek gümrük resmi, tezyid emsali, resimlere munzam resimler ve her hangi diğer gümrük aidatına tâbi tutulmaya caktlardır.

En ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi prensibi, Yüksek Âkidlerden birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ihraç edilen tabii ve mamul müstahsalların tâbi tutulduğu ihracat resimlerine ve sair aidata da şamildir.

Şurası mukarrerdir ki, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi, gümrük nizamlarının tatbikına, gümrük muamelesine, ithal edilen eşyanın muayene ve tahlilinde müteamel usule, gümrük rüsum ve harçlarının tediyesi şartlarına da şamildir.

Madde — 2

İşbu muahedenin 1 nei maddesinde derpiş edilen muamele:

1 - Yüksek Âkid Taraflardan biri canibinden hemhudud memleketele hudud ticareti için bahşedilmiş veya ileride bahşedilecek müsaadelere;

2 - Bir gümrük ittihadından mümbais hususî müsaadelere;

3 - Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan memleketele arasında gümrük tarifeleri hususunda mevcut veya ileride ihdas edilecek hususî menfaat ve müsaadelere;

Tatbik edilmeyecektir.

Madde — 3

Yüksek Âkid Taraflardan birinden diğer memleket ülkesine ithal edilen tabii veya mamul müstahsallar, o ülkede her ne nam altında olursa olsun dahilî resimler noktasından en ziyade müsaadeye mazhar milletin mümasil müstahsallarına bahşedilen muameleden müstefid olacaklardır.

Madde — 4

Yüksek Âkid Taraflardan her biri ithal edilen emtianın menşei memleketini tesbit etmek

için, bu emtianm mezkûr memleketin tabii veya mamul müstahsallarından bulunduğunu veyahud orada uğradıkları tahavvülât dolayısıyla olveçhile telâkkisi icab ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesi ibrazını isteyebileceklerdir.

İşbu maddenin birinci fıkrasındaki (Tahavvülât) tabiri eenebi menşeli emtianm, iki Taraftan biri ülkesine ithalinden sonra uğradığı ameliyat, manipülasyon veya tekemmülden mütevellid olarak, aslı kıymetinin en aşağı % 50 nisbetinde tezayüdünü ifade eder.

Menşe şahadetnameleri, Türkiyede ticaret ve sanayi odaları veya türk Hükûmetinin tayin edeceği her hangi diğer bir teşekkül, İranda gümrük idareleri veya İran Hükûmetinin tayin edeceği her hangi diğer bir teşekkül tarafından verilecektir.

Aşağıda yazılı irsalât her iki Âkid Tarafın dahilî nizamatına göre ticarî mahiyet arz etmemek şartıyla, menşe şahadetnamesinden istisna edilecektir:

- 1 - Kıymeti 50 türk lirası veya 500 riyalı geçmeyen irsalât;
- 2 - Posta paketleri;
- 3 - Hava yolile gönderilen ve sıklıta beş kilogramı geçmeyen irsalât.

Madde — 5

Yüksek Âkid Taraflar, eşhasın, yolcu ağırlıklarının, emtianm ve her nevi mevaddın ve keza-lik bilûmum nakil vasıtalarının transitine müteallik hususatta, kendi kanun ve nizamlarının çevresi dahilinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini mütekabilen bahşetmeği taahhüd ederler.

Madde — 6

Yüksek Âkid Taraflardan birinin sancağını taşıyıp boş veya yüklü olarak diğer Taraf su ve limanlarına giren ve oralardan çıkan vapur ve gemiler, geldikleri ve gidecekleri yerler ne olursa olsun, her hususta en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden istifade edeceklerdir.

Madde — 7

İşbu muahedename tasdik edilecek ve tasdik keyfiyeti diğer Âkid Tarafa nota ile tebliğ edilecektir. İşbu muahede son notanın tevdi tarihinden 15 gün sonra meriyete girecek ve bir sene müddeti haiz olacaktır.

Bu müddetin hitamından sonra Yüksek Âkid Taraflardan biri canibinden feshedilmedikçe meriyette kalacak ve bu fesih keyfiyeti tebliği tarihinden ancak üç ay sonra tesirini gösterecektir.

Yukarıdaki hususları tasdik etmek üzere Yüksek Âkid Tarafların Murahhasları işbu muahedenameyi imza etmişlerdir.

Tahranda, 14 mart 1937 tarihinde, fransızca olarak iki nüsha tanzim edilmiştir.

İmza :

Cemal Hüsnü Taray

Kemal Köprülü

Enayetullah Samiy

Sadık Vasıgır

PROTOKOL

İki Âkid Taraf, eşyanın ve yoleuların geçmesine uygun hudud noktalarını bilâhare tayin eylemek ve oralarda salâhiyeti muktaziyeyi haiz gümrük idareleri tesis etmek hususunda mutabık kalmışlardır.

İşbu protokol bugünkü tarihle imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin mütemmim cüzünü teşkil edecek ve onunla aynı zamanda meriyete girecektir.

Tahran, 14 mart 1937

İmza :

Cemal Hüsnü Taray
Kemal Köprülü

Enayetullah Samiy
Sadık Vasiği

